

רוזה אאוסלנדר: מילות גשם, מגרמנית:
דינה פון שוורצה, הוצאת "קשב" לשירה
2016, עמ' 112

"הגיע הזמן שגם הקורא הישראלי יזכה להכיר את יצירותיה" כותבת דינה פון שוורצה בפתח דבר, לתרגומה הראשון של מבחר משיריה של רוזה אאוסלנדר מגרמנית לעברית. אאוסלנדר, משוררת יהודייה ילידת צ'רנוביץ (1901-1988), ניצולת שואה, הכותבת בצל תלאות, סבל ואובדן, היתה לאחת היוצרות החשובות בשירה הגרמנית המודרנית במאה העשרים.

מלאכת התרגום לא רק מרחיבה את השכלתנו ומנגישה עבורנו את השירה הנפלאה הזאת, אלא היא מלאכה פורצת דרך, פורצת את גבולות הקהל דובר הגרמנית אל עולם חדש של קוראים, בני עמה של המשוררת, דוברי שפת שיר השירים וירושלים שאליהם היא מתייחסת בשירתה (ירושלים, עמ' 13).

ויותר, ניתן לראות בתרגום מימוש משאלתה של המשוררת ללידה מחדש, לצד הפחד להישכח. כדבריה - "מי יזכר בי כשאלך" (עמ' 108).

אך רוזה אאוסלנדר, החיה בסבלותיה בצל איום קיומי פיזי ונפשי, רוצה לחיות, והיצירותיות כדברי ויניקוט בספרו *משחק ומציאות* (עמ' 91), מחברת אותה מחדש למצב של "היות חי" ומצליחה ליצור בה עולם פנימי שלם של סיכוי.

בשיר, 'סיכוי' (עמ' 44) מתואר מעין חזיון של תחיית מתים. היא קוראת: "קום/ מן העפר" קריאה המהדהדת את המשפט "התנערי מעפר קומי שבי" מתוך נבואות הנחמה של ישעיהו (נ"ב, פסוק ב), משפט החוזר גם בפיוט "לך דודי" העוסק בקדושת השבת, בניין ירושלים וקבלת פני הכלה, אולי כמייצגים את צרכיה של המשוררת באמונה, בית קבע ומשפחה.

ההתייחסות של אאוסלנדר למושג הזמן נעה בין התייחסות לזמן אנושי לבין זמן מיתי שבו היא יכולה לעשות כרצונה. הזמן האנושי המוגבל מופיע בשיריה המרגשים על הזקנה, כמו למשל בשיר 'שדרה', שבו היא מהלכת עם "ברל זמן" בכיסה, או בשירים שבהם היא מתארת את חלוף הזמן כ"זמן נופל אל תוך המים" או כ"שנים מומסות הזורמות אל גדות העבר".

בזמן ההשראה ויצירת השיר בחיק השפה ובאמצעות המילה, נשברים חוקי הזמן האנושיים כמו גם חוקי הטבע. מושגי הצעיר והזקן משתנים והמשוררת יכולה לראות עצמה "צעירה בת חמשת אלפים שנה", להישאר ילדה, לחפש את הקמים לתחייה, ללכת דרך קירות ולחצות עננים. "שברתי את כל החוקים" היא אומרת (עמ' 47), ובשיר 'קסם לילה' (עמ' 62) היא מתארת כיצד ניתן "לעשות את הבלתי אפשרי" ומספרת על "דגים שרים".

עשיית הבלתי אפשרי מתרחשת לא רק דרך מטאפורות ההופכות את סדרי העולם על פיהם,

סלפי עם פרנדרו

עולמות

ביום סגריר
הצטלמתי עם החלון
הגבוה ביותר
שנפתח

ספר שירים של פסואה

ואף שפסואה נח מזמן בעפר
ואני עדין מתרוצצת
באי-נחת

הוא יצר עולמות
ואני בקשי משרטטת
עולמון

בצלום דיוקנני
שעשיתי בלחיצה עורת
משהו בזוית המבט

כמו כרך אותנו
יחד

אולי היה זה נצנוץ משאלתי
להפליג בשלל קולות זהיות
על ספינות שירי

איני זקוקה לכל הציי
כדי להפיח בי רוח
די בקרע מפרש
שורה אחת

'אבוי לי שאיני כל האנשים וכל המקומות!'

גורי ניר רבים תחבתי בין דפי ספרו
לסמן לי שפע פונוי
אור

*מתוך פרנדרו פסואה 'מה עשיתי מן החיים'.
'אודת נצחון' לונרון, יוני 1914, אלרוי דה קמפוש.

עולמות עולמות נוסעים יחד
אתי ברכבת כל נוסע חידה יקומית
גבר ואשה יושבים מולי מרהיבים
בשחר עורם

הוא עטור צעיף לכן
לה תסרקת צבע קש
פאה או שער מחמץ?
למי רצתה לדמות?
ללידי גאגא? בריז'יט בארדו?

המלאכותי על פי בודליר
אינו חטא כלפי הטבע
כי אם בטוי לעליונות עליו

האין גם זו אמןות -
הבלטת כהותה בהנף בהירות
פזור חלומה בראש חוצות

אפריקה לא לבד
דומה שכל נציגי הכפר הגלובלי
נוסעים במנהרות המטרון קילומטרים
של שני מסחרר

ונהג המונית מהגר טוניסאי
שהסיעני לשדה התעופה
ספר שהוא מאד אוהב

לשוחח עם נוסעיו
לגלות מה
מסתתר בתוכם

כמו לפתח חלון קטן אל הלא נודע
הוספתי ובלבי חשבתי על רבבות החלונות
שישארו סגורים לא רק בפני כסוד
החיים והמות